

Femø glimt gennem årene

- Jeg er nok en af dem, der har været flest ”år” på Kvindelejren på Femø. Jeg har været på lejren alle år siden 1972 med undtagelse af 1989.
- Min mor og moster var med på den første lejr i 1971. Året efter kom jeg med og holdt min 8-års fødselsdag på lejren, og siden har ikke kunne undvære lejren.
- Som jeg husker lejren, lå der 7 sovotelte i en halvcirkel, med indgangen ind mod en fælles plads. På den fælles plads lå det kolde køkkentelt og det varme køkkentelt. Her sad man bl.a. om natten, når det var tordenvejr og drak tordenkaffe. Det var rigtig hyggeligt. Lidt udenfor rundkredsen af sovotelte lå ølteltet. Det var et meget stort telt og fyldt med træølkasser, som man sad på. Her blev der holdt fællesmøde hver aften. I den anden ende af lejren var et telt, som senere hen blev børnetelt. Jeg syntes, at det var skægt, at man hvert år kunne se, hvor børneteltet havde stået året før, da der var fyldt af perler i græsset.
- I 1972 havde nogle sat et opslag på væggen ved toiletterne, om en kvinderejse til Kina. Min mor skrev sig på og 2 år efter var hun med 13 kvinder i Kina, hvor de lavede en film om Kinas kvinder. Mange grupper startede på Femø, bl.a. med opslag på toilettet. Toiletbygningen, var en masse båse uden dør i, hvor der stod en toilettønde. Jeg opdagede, at jeg var den eneste som stod op og tørrede mig foran, og syntes det var åh så pinligt. Så jeg tisede helst, når der ikke var nogle andre. Efter nogle år kom der døre på nogle af toiletterne, og det var jeg glad for - så kunne jeg stå op, uden nogle så det. (Jeg står stadig op, men er holdt op med at synes, at det er pinligt). På toilettet var også en mønttelefon og et spejl. Spejlet var der meget uenighed om, så det var ikke altid, at der var et spejl.
- Da jeg var 9 eller 10 år, forsøgte de voksne at arrangere børnepasning. Hende som jeg kaldte Hesten (da jeg elskede at ride på hendes ryg), skulle være børnepasser den første dag med børnepasning. Men lige da børnepasningen skulle starte, trådte jeg et stykke rustent piktråd op i foden. Jeg skreg. Hesten fik mig ind i en folkevogn, hvor jeg sad på skødet af hende og græd og græd. Min mor var på kroen, så hende hentede vi dér og kørte derefter hen til lægen. Jeg var glad for at Hesten ikke skulle med ind til lægen, da hun ikke havde underbukser på under slåom-kjolen - og jeg syntes altså ikke, at man kunne gå til lægen uden underbukser. Jeg fik piktråden ud, og lægen spurgte mig om jeg ville have en sodavand eller en pille - jeg valgte pillen, da jeg ikke kunne forstå, hvad en sodavand skulle hjælpe. Men jeg har nok misforstået noget der. Næste dag lykkedes det at have børnepasning.

- Min mormor var også med nogle år. Hun boede i telt med de andre kvinder over 40. De så meget gamle ud - de gik i kjoler for gamle damer. Min mormor var i mange år i en basisgruppe, som startede på Femø.
- På lejren var der også mange lesbiske, - de var lette at genkende, syntes jeg, da de var store og gik alle i overall med bare hængepatter. (Jeg siger normalt aldrig patter, men hængebryster lyder ikke rigtig).
- Lejren var vegetarisk, men med leverpostej til frokost. Der var altså meget mad med linser og bønner - jeg tror, at jeg fik min kvote opbrugt dengang - for jeg er aldrig blevet helt glad for linser og kikærter siden. Et år var der kun stegemargarine i stedet for smør (dengang fandtes kærgården og lignende ikke), det smagte virkelig ikke godt. De voksne kaldte det for hestemargarine. Det betød, at jeg holdt op med at bruge smør på brødet, og det har jeg aldrig gjort siden.
- Lejren lå lige ved siden af Jazzfestivalen. Der var en del fulde mænd, som under Jazzfestivalen, kom ind i lejren, så derfor lavede de voksne et vagthold som patruljerede hele natten. Jeg kan huske, min mor var vagt mange gange – og det var hun god til. Nogle gange lå der også nogle mænd og lurede i hækken. Ude på havet foran lejren lå skibe for anker og så på os med kikkerter. Det var mest irriterende, når de også satte projektører på lejren. Det var åbenbart meget specielt og nok også provokerende at kvinder samledes og lavede noget uden mænd.
- Hver aften var der fællesmøde. Det blev arrangeret af det telt, som havde dagen. Der var jo 7 telte, så et telt havde alle opgaverne en dag. Aftenen før gravede man et stort hul ovre i æbleplantagen, dér skulle lokumsspandene tømmes i næste morgen. Så lavede man mad og vaskede op hele dagen og planlagde fællesmøde og underholdning. Da man sov ca. 25 i et telt, så var det ikke så overvældende. Nåh ja - alle havde deres egen tallerken, kop og bestik med, og så vaskede man selv sit eget service op. Der stod baljer på en lang række med skylle, skylle, sæbe, klorin, skylle og skylle (jeg husker det, som der var 7 eller 9 baljer, så jeg må have glemte nogle).
- Da jeg var 12 år, var jeg første gang på Femø uden min mor, da vores sommerplaner ikke passede sammen. (Først i 1990 var vi på Femø sammen igen). Jeg tog afsted sammen med en veninde. Ugen havde temaet "Kvinder og vold", og nogle af de kvinder vi boede i telt med, var ikke så begejstrede for at dele oplevelser med os. Derfor måtte vi nogle gange ikke være med til teltmøderne (forståeligt nok).
- Jeg elskede at sove på standen, hvor vi lå på række med en presenning over soveposerne. Der kom meget kondens, der gjorde soveposerne våde. En nat regnede det, og da jeg kom op i teltet næste morgen, stod al min bagage i vand, da den stod i en fordybning i fællesteltet, hvor vandet åbenbart var løbet ned i.

- Der kunne være meget larm i teltene om natten, bl.a. fordi mange havde chips poser og dem kunne pindsvinene godt lide, - og chips poser larmer. Der var også larm fra skildpaddepumper, da der altid var nogle, som skulle pumpe deres luftmadras op i løbet af natten.
- Da jeg var 13 år, var jeg med en skolekammerat på ugen "Kvinder og sex". Denne gang var der også nogle, som syntes, at vi var for unge til at være med til alle snakkene. Der var derfor én fra teltet, som gik tur med os nogle gange. En dag spurgte hun, om vi havde haft en relation til en dreng? Hmm - funktioner og relationer havde jeg lært om i matematik og havde godt tjek på definitionerne på de to begreber, med hvad havde det med drenge af gøre? Vokse kan spørge så mærkeligt!
- I 1978 var min mor på ugen "Mor/datter", mens jeg var på en anden uge. De unge kvinder på min alder, som min mor var i telt med, kom jeg i basisgruppe med, da de kom hjem. Hele det efterfølgende år arbejdede vi sammen med nogle voksne kvinder, på at opstarte "Unge kvinder" på Kvindefestivalen i 1979. Jeg holdt festivalens åbningstale, og 100 unge kvinder skrev sig på deltagerlisten i "Unge Kvinder"s telt. Dermed var "Unge Kvinder" startet. Vi fik lavet en masse basisgrupper og funktionsgrupper.
- I mange år var vi en gruppe unge, som kom i samme uge og sov i telt 1. En aften røg jeg noget hash - første og næsten sidste gang (sidste gang på Femø). Jeg faldt i søvn i en høstak midt i lejren, og vågnede først, da der var en, som vækkede mig og sagde, at min mor var i telefonen. Jeg syntes, det var pinligt, og gjorde det aldrig mere. Næste år sad jeg en aften på ølkasserne i ølteltet og drak øl (det var meget sjældent, at jeg drak alkohol), og endte derefter i sovepose med Karina. Næste morgen var jeg meget ked af det, - jeg ville ikke være sammen med Karina, men har det personlige problem, at jeg ikke vil gøre folk kede af det og har derfor svært ved at sige fra. Men heldigvis havde Karina det ikke sådan, så hun gik hen til mig og sagde, at hun kunne se, at jeg ikke havde det godt og så noget med, at vi ikke skulle være sammen - tak Karina for at du kunne tale om det, når jeg ikke var i stand til det. Næste nat sov 5 af os unge kvinder i teltet i ske. Det var lidt hårdt at lægge så tæt hele natten, men hyggeligt. Jeg lå mellem Vivi og en jeg ikke kan huske hvad hed.
- I 1983 flyttede vi til en ny lejrplads. Og i stedet for at have en plads, hvor teltene stod i en rundkreds, fik vi en aflang lejr, men tættere på vandet. Den store gruppe unge, som jeg var en del af, fortsatte med at komme på samme uge, og sove i telt sammen. Når ugen startede, kunne man vælge at deltage i snakkegrupper og workshops eller også kunne man være i feriegruppen. De praktiske opgaver lavede man i den gruppe, man var i. Nogle år var der så mange, som ville i feriegruppe, så det blev til 2 feriegrupper af hensyn til de praktiske opgaver. De fleste i mit telt var i feriegruppe. Jeg har dog aldrig forstået meningen med at dase, og har derfor altid deltaget i en snakkegruppe.

En snakkegruppe gav en masse tætte venner, som man kunne mødes med gennem året. Dengang fandtes der jo ikke mobiltelefon, og vi var mange unge, som ikke havde fastnettelefon, så derfor var det vigtigt at få lavet aftaler på bestemte datoer, så vi kunne ses i løbet af året.

- Efterhånden blev vi unge voksne og kom på forskellige uger. For at få råd til at komme på Femø begynde jeg at være børnepasser. Som børnepasser fik man opholdet gratis og en uge mere gratis. Det var dog sjældent, at jeg havde mulighed for at tage den ekstra uge. Jeg var egentlig ikke så glad for børn, specielt ikke de små. Men et år var vi 3 børnepassere (de 2 andre kendte hinanden) og stor aldersforskel i børnegruppen. Det endte med, at jeg tog de 4 små, som var fra knap 3 år til 5 år. De andre tog de børn fra 5 til 12 år. Det blev en øjenåbner for mig. Jeg havde troet, at jeg aldrig skulle have børn, da jeg ikke interesserede mig for små børn, men i denne uge kom jeg meget tæt på 2 små, som var lige omkring deres 3 årsfødselsdag, - og de faldt i søvn på min mave, når de skulle sove til middag. Efter den uge var jeg mere åben for, at jeg engang skulle have børn (dem yngre end 3 år, sagde mig dog stadig ikke noget, men jeg tænkte, at det kunne jeg overleve).
- I de følgende år var jeg børnepasser og/eller deltog i teater- og musikuger. Der blev færre snakkegrupper/basisgrupper på ugerne, men til gengæld var man sammen i en gruppe om fx at lave gøgl eller spille musik.
- Da jeg var 24 år, fik jeg mit første barn, Pelle, og han skulle selvfølgelig med på Femø. Da han var 1 år, var jeg bange for, at han skulle kravle ud af teltet, efter han havde sovet middagssøvn, og valgte derfor ikke at tage på Femø, så derfor er der et hul i min ubrudte række af år på Femø. Tre år efter fik jeg Ditte og senere Jeppe. Nu var jeg mere cool og selvfølgelig skulle de på Femø i alle aldre. Jeg kunne ikke være børnepasser, når jeg havde et barn med, som var under 3 år (og som derfor ikke kunne være i børnepasningen), men flere gange er jeg blevet spurgt, da jeg var ankommet på lejren om jeg ville være børnepasser alligevel, da der manglede nogle. Mine børn har nydt, at jeg var med i børnegruppen som børnepasser, og heldigvis har ingen af dem haft problemer med, at de ikke var centrum, når jeg skulle tage mig af alle børnene.
- I 1990 var der en jubilæumsuge (tyvende gang). Her deltog jeg med min søn på knap 2, min mor, min moster og min kusine. Det var skønt igen at være 3 generationer på Femø. (Som i gamle dage med min mor og mormor).
- Fra 1998 til 2007 var jeg enten børnepasser eller swiffer på børneugen. Swifferen arbejder 5-6 timer i køkkenet, med opvask, madlavning og mellemmåltider til børnene. Det blev indført, da der var 35 børn og 55 kvinder på børneugen, hvoraf nogle havde workshop og derfor ikke havde tjanseopgaver (opvask, madlavning, toilettømning). Det blev simpelthen for hårdt for de få kvinder, som var tilbage til at tage tjanseopgaver. Som swiffer havde jeg tit nogle af de store børn med til at lave frokost m.m. På børneugen

- var det de samme folk, som kom år efter år, så mine børn fik venner, som de glædede sig til at se næste år. Det var ligesom, at de bare fortsatte med den leg, de havde været i gang med året før. Det var nogle skønne år på Femø, hvor børn og voksne fik indført nogle traditioner, som man kun kunne glæde sig til.
- Når drengene blev 12 år, måtte de ikke komme på lejren mere, sådan havde det altid været. I slutningen af 90'erne blev det diskuteret, om det skulle laves om. Mange lesbiske med drengebørn, kunne ikke fortsætte deres skønne tradition med at tage på Femø, når deres drenge blev 12 år, - og det var selvfølgelig frustrerende for dem. Mine drenge har hele tiden vist, at når de var 11 år, blev der holdt afslutningsfest for dem, og de kendte og forstod mine begrundelser for, at det skulle være sådan. Da jeg som 10-14-årig var på Femø, syntes jeg, at nogle af drengene på lejren var for store (de var max 11 år). Jeg var i puberteten og nød at være på kvindelejren, hvor jeg kunne være mig selv, uden at skulle forholde mig til drenge, eller at de skulle forholde sig til mig. Så drengenes aldersgrænse er for at give de unge kvinder mulighed for at finde sig selv uden drenge i nærheden. Min ældste søn sagde i sin afskedstale -" når jeg bliver voksen køber jeg Femø (lejren), og så er det kun kvinder og drenge indtil 11 år og så mig der må komme der". Han forstillede sig, at han altid ville være det barn, som elskede at sætte graveprojekter i gang med de yngre børn. Da han var 12 år, tog min mand ham på telttur i Norge og Sverige, mens vi andre var på Femø. Nu har han kone og barn, som han i flere år har forsøgt at få på Femø, - det skal nok lykkes.
 - Siden 2008 har jeg prøvet forskellige uger (med forskellige temaer og traditioner), og var mange år på sportsugen. Jeg var rigtig glad for sportsugen, men syntes, at druk var for meget i fokus. For tiden vil jeg sige, at jeg kommer på musikugen.
 - Siden 1989 har jeg også været aktiv i forlejrgruppen. Jeg er efterhånden blevet teltansvarlig, dvs. har overblikket over teltene og styrer opsætningen. Jeg har lavet grundige, enkle manualer til opsætning af de forskellige telte, og prøver dem af på dem, som sætter teltet op. Hvis de ikke forstår manualen, må jeg rette i den, og prøve den af igen næste år. På et tidspunkt holder jeg måske op med at komme på forlejren og stå for teltene, og så er det godt, at der er manualer, som andre kan forsætte med. Min datter, som nu er voksen, har været med på forlejren mange gange – det er skønt at dele disse dejlige oplevelser med hende.
 - I 2017 var jeg med min mor, datter, kusine og hendes 2 børn på Femø. Skønt igen at være 3 generationer af sted (men lidt stressende, når man forsøger at gøre alle tilpas).
 - Kvinderne i min familie ville have været på 50-gangs jubilæumsweekend sammen i år, men det blev aflyst pga. corona. Så måske kommer hele familien (den kvindelige del) næste år.

Sascha Ethelberg